

Plan mot kränkande behandling

Introduktionsprogrammet individuellt alternativ

Sundsvalls gymnasium, Västermalm

Rektor: Anna-Carin Viklund

Biträdande rektor: Charlotta Gomez

Giltighetstid: 2023-08-24 – 2024-06-14

1. Syfte och bakgrund

Det råder ett absolut förbud mot att kränka, diskriminera eller trakassera barn och elever. All personal har handlingsplikt och skyldighet att utreda och vidta åtgärder. Syftet med en plan mot kränkande behandling är att barn och elever ska skyddas mot diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier och kränkande behandling. Planen beskriver enhetens systematiska arbete, för barn/elever, personal och vårdnadshavare.

Skollagen fastställer att alla skolformer ska arbeta målinriktat för att förebygga och förhindra kränkande behandling. En plan för arbetet ska varje år beskriva verksamhetens mål och de åtgärder som planeras. Genomförandet av dessa åtgärder ska sedan utvärderas i efterföljande års plan. Skolverket anger att planen ska utgå från en kartläggning av nuläget, som beskriver risker och analyserar orsaker.

2. Vision och arbetsätt

Sundsvalls gymnasium, Västermalm, ska vara en trygg mötesplats för ungdomar och vuxna.

Vår verksamhet bygger på demokratiska värderingar om alla människors lika värde och vi accepterar inga former av överträdelser av diskrimineringslagens och skollagens bestämmelser.

Skolan ska långsiktigt arbeta för en närvarande studiemiljö som främjar elevers inflytande, lika värde samt motverka diskriminering och kränkningar. Detta arbete ska ske i ett nära samarbete mellan elever och personal.

3. Kartläggning av risker

Underlag som redovisas nedan härrör från tre olika källor. Kartläggning av elevernas trivsel och trygghet, den så kallade nöjdhetsenkäten, anmälningar av kränkningar och tillbud i STELLA samt resultatet av skolsköterskans hälsosamtal. Nöjdhetsenkät och frågorna i skolsköterskans hälsosamtal är inte alltid desamma och därför redovisas bara svaren i de frågor där frågeställningen är mest överensstämmande.

Kartläggning av elevernas trivsel och trygghet på Introduktionsprogrammet individuellt alternativ, IMA, genomfördes mellan v.9-14 2023. Svarsfrekvensen var ovanligt låg. Endast 55 av 155 elever besvarade enkäten. Redovisat material i denna plan från nöjdhetsenkäten är därför inte statistiskt säkerställt. Flera försök gjordes för att öka svarsfrekvensen. Mentorerna påminde vid ett flertal tillfällen samt att kurator skickade ut en personlig påminnelse till eleverna om att besvara enkäten. En förklaring till den låga svarsfrekvensen kan vara den höga frånvaron bland eleverna. Närvaron på IMA har alltid legat lågt i jämförelse med de nationella programmen. I år har närvaron på IMA varit lägre än föregående år. Detta kan med stor sannolikhet förklara det låga deltagandet i årets nöjdhetsenkät.

Svarsfrekvensen från skolsköterskans hälsosamtal är högre än i nöjdhetsenkäten men inte höga nog för att svaren ska bli statistiskt tillförlitliga. De svar som inkommit via årets enkät och hälsosamtal avviker dock inte nämnvärt från tidigare års kartläggningar.

Övervägande delen av eleverna upplever att det är studiero i klassrummen. 54 elever svarade alltid eller oftast i nöjdhetsenkäten och svaren i hälsosamtalen följer samma mönster.

I nöjdhetsenkäten svarade 54 elever att de får rätt hjälp i samtliga eller flertalet ämnen för att uppnå sina mål med studierna. Frågan är annorlunda ställd i hälsosamtalet vilket gör att svaren där är det omvända mot i nöjdhetsenkäten. Grundfrågan i hälsosamtalet är ”jag har nått målen i mina studier?” och där svarar nära på samtliga elever nej. Frågan i nöjdhetsenkäten är ”känner du att du får rätt stöd

för att nå dina mål i skolan?” Att uppleva att man får rätt stöd är inte likställt med att man når sina studiemål. På följdfrågan i hälsosamtalen om man upplever att man får rätt stöd för att nå målen svarar flertalet att de upplever sig få rätt stöd i sina studier även om de inte uppnått målen. Som helhet upplever därav större delen av eleverna att de får rätt stöd för att nå målen med sina studier även om det inte är likvärdigt med att nå behörighet.

Ett litet fåtal, fem stycken, uppger att de blivit utsatta för diskriminering eller kränkningar under läsåret. Av dessa är det endast två som anger att det inträffat vid mer än ett tillfälle. Det som dominerar i nöjdhetsenkäten av vad man utsatts för är verbala kränkningar, att inte få vara med, blickar och fysiska kränkningar. Sex stycken anmälningar i STELLA härrör från fysiskt våld som bedömts som allvarliga. Fem av dessa skedde enligt rapport i STELLA i korridoren och en rapporteras som ”inomhus”. Samtliga av dessa händelser är åtgärdade via samtal med uppföljande samtal efter en eller två veckor samt andra åtgärder för att säkerställa trygghet för de som blivit utsatta. I hälsosamtalen uppger övervägande delen av de svarande att de aldrig utsatts för kränkningar i skolan, Ungefär motsvarande antal som i nöjdhetsenkäten svara i hälsosamtalet att man blivit utsatt för kränkningar. I hälsosamtalet finns även möjlighet att svara att man inte vet om man utsatts för kränkningar. En liten andel elever har kryssat i det alternativet.

Elevernas upplevelse av att få hjälp av personalen vid kränkningar och diskriminering är tredelad i nöjdhetsenkäten. En tredjedel som säger att de fick hjälp, en tredjedel som inte upplevde att de fick hjälp, samt en tredjedel som inte ville ha hjälp. På frågan om man upplever att personal säger ifrån ifall de ser att någon elev blir utsatt svarade i princip samtliga elever ja. Som helhet är detta dock ett utvecklingsområde för kommande läsår. All personal ska alltid säga ifrån när de upptäcker att elev utsätts för kränkningar eller diskriminering. 51 av de 55 svarande elever vet dock vem man vänder sig till ifall man blir utsatt eller ser en kompis bli utsatt. Detta är, trots få svarande, en ökning i procent jämfört med föregående års enkätsvar. Motsvarande fråga i hälsosamtalen korrelerar rakt av med detta resultat i nöjdhetsenkäten.

Elevernas upplevelse av trygghet på skolan är högre i år än föregående år. Detta gäller dock främst upplevelsen av trygghet tillsammans med sina skolkamrater samt personal. Det är färre elever som uppgett att det finns andra elever på skolan man är rädd för jämfört med tidigare år. Detsamma gäller frågan om det finns personal man är rädd för.

Det som dock försämrats om än inte katastrofalt sedan föregående år är upplevelsen av trygghet i själva lokalerna. Fler elever, 13 av de 55 svarande i nöjdhetsenkäten, uppger att de känner sig otrygga i skolan som helhet, i matsalen, i centralhallen samt i det egna klassrummet. En svårighet uppstår i att försöka hitta förklaringar till detta då så få elever besvarat enkäten. En gissning kan vara att flertalet av de elever som ändå besvarat enkäten går i någon av de klasser som är placerade i mindre byggnader varför man då upplever huvudbyggnaden av skolan samt matsalen som mer otrygg. Matsalen uppges dock som otrygg av en stor del av eleverna på skolan, alltså både IMA-elever och de elever som går på nationellt program. Att elever nämner att man inte känner trygghet i det egna klassrummet är bekymmersamt och behöver åtgärdas genom fortsatt arbete för ökad trivsel och trygghet.

I hälsosamtalen är svaren likvärdiga. Det något högre antal som uppgett att man känner sig trygg på skolan ligger mer i att något fler besvarat hälsosamtalen än nöjdhetsenkäten. Räknar man svaren i procent är svaren i princip helt likvärdiga.

En signifikant nedgång syns i elevernas upplevelse av att få vara med och påverka sin skolmiljö jämfört med föregående år. Här behöver åtgärder ske. Det kommer dels att ske via ett fokus på närvaro för eleverna under läsåret 23/24. Med ett högre antal elever på plats finns ökade möjligheter att skapa diskussionslektioner samt klassråd och programforum där elevernas åsikter och önskemål kan tas tillvara för att utveckla en ökad trivsel, trygghet och måluppfyllelse.

Elevernas trivsel på skolan har ökat något jämfört med föregående år. 50 av 55 elever uppger i nöjdhetsenkäten att de trivs på skolan. Svaren i hälsosamtalen korrelerar med svaren i nöjdhetsenkäten i den här frågan.

Risk/riskområde	Underlag som identifierat risk (gärna flera källor)	Antagande om orsak(er)
Att personal inte alltid markerar när de ser eller misstänker att elever utsätts för kränkningar/diskriminering	Nöjdhetsenkät samt STELLA	Inte alltid tydligt för personal att det är en kränkning som pågår. Svårt att avgöra om det är på skoj eller allvar. Alla bör därför ta för vana att alltid avbryta och påtala för eleverna just att det är svårt att veta och därför bör alla bete sig schysst mot varandra i alla lägen.
Elevers möjlighet till påverkan på sin skolmiljö	Nöjdhetsenkät	Få tillfällen till diskussion kring arbetsmiljö och demokrati. Med ett mer strukturerat studieupplägg med ämnesundervisning bör fler tillfällen till diskussion i helklass kunna genomföras under kommande läsår.
Hög skolfrånvaro	Närvarostatistik i V-klass	Ett alltför fritt val av schematider/ämnesupplägg som inte gynnar elever med behov av strukturstöd.

4. Utvärdering av genomförda insatser

Föregående läsårs målsättningar från då gällande likabehandlingsplan var att:

Planerad insats	Resultat av insatsen	Utvärdering av insatsen
Likabehandlingsplanen ska vara känd bland personal, elever och föräldrar.	Ej tillfredställande	Vidare insatser krävs för att samtliga ska känna till innehållet i plan mot kränkande behandling.
Personalen ska alltid ingripa vid varje händelse där elev misstänks utsättas för kränkning.	En bra bit på väg men inte i mål	Fortsatt arbete krävs för att <i>samtliga</i> i personalen alltid ska ingripa vid misstanke om kränkning/diskriminering.
Eleverna ska i högre grad involveras i det främjande och förebyggande arbetet kring ökad studiero.	En bra bit på väg men inte i mål	Upplevelsen av studiero har ökat men kan alltid bli bättre.
Att ytterligare öka elevernas delaktighet i arbetet med den fysiska och psykiska skolmiljön	Ej tillfredställande	Eleverna behöver i högre grad involveras i den fysiska och psykiska skolmiljön. Arbetet fortgår.

5. Handlingsplan: mål och åtgärder

Mål med åtgärden	Konkreta åtgärder	Effekter som vi vill uppnå med åtgärden	Hur uppföljningen ska ske • Ansvarig för åtgärden • Datum när åtgärderna ska vara genomförda
Öka elevernas närvaro	Snabbare kontakter med både elev och vårdnadshavare. Kartläggningar kring vad som orsakar frånvaron. Koordinator som kommer att bistå mentor med elever med problematisk skolfrånvaro.	Ökad möjlighet till måluppfyllelse, snabbare genomströmning. Goda skolresultat är en stark skyddsfaktor mot psykisk ohälsa.	Kontinuerlig uppföljning. Avstämning för varje elev vid klassuppföljning som sker en gång per termin. Rektor ansvarig men all personal på programmet är delaktiga.
Ökad trygghet	All personal är skyldig att ingripa vid varje misstanke om kränkning/diskriminering.	Eleverna ska alltid känna sig trygga på skolan. Detta oavsett om man är i klassrummet, i korridoren eller i matsalen.	Kontinuerligt. Avstämning vid APT samt arbetslagsmöten för personal. Avstämning på mentorstid för elever. Rektor ansvarig men all personal är ansvariga för att ingripa och följa upp.
Elevers ökade delaktighet i den fysiska och sociala skolmiljön	Mentorstid, klassråd, programforum. Även mer diskussioner under lektionstid kring vad arbetsmiljö är både i skolan och i arbetslivet.	En ökad trivsel och trygghet. Ett högre deltagande i arbetsmiljön bör även leda till ökad studiero och större trygghet.	Under mentorstid, vid klassråd samt programforum. Ansvarig är ytterst rektor men även kurator och mentor ansvarar för att arbetet genomförs.

6. Delaktighet

Elevernas deltagande i framtagandet av denna plan har främst skett genom deras besvarande av nöjdhetsenkäten och hälsosamtalen. Då årets deltagande i nöjdhetsenkäten var så lågt har planen även lyfts på programforum så att de där deltagande eleverna har kunnat bidra med tankar och idéer för att färdigställa planen.

Planen lyfts på APT samt arbetslagsdag vid höstterminsstart där personal ges möjlighet att delta i utvärderingen av föregående års arbete samt komma med förslag och tankar kring mål och åtgärder inför läsåret 23/24.

7. Förankring

Planen går i sin helhet igenom på programarbetslagsmöte. Personalen ska sedan presentera den för eleverna under lektionstid. Plan mot kränkande behandling kommer att läggas ut på skolans hemsida så att både personal, elever samt vårdnadshavare kan se och läsa den i sin helhet. Vid hösterminsstart har mentor ett uppstartsmöte med varje elev och dess vårdnadshavare. Vid detta möte tar mentor med ett exemplar av plan mot kränkande behandling och visar upp samt går igenom med elev och vårdnadshavare.

8. Rutiner för akuta situationer

Rutiner för akuta situationer

Rutiner när elev kränker elev:

1. Den/de som upptäcker eller får vetskap om händelsen kontaktar mentor.
2. Mentor kontaktar omgående utsedd kontaktperson(er) med fördjupad kunskap om kränkning, trakasserier och diskriminering.
3. Vårdnadshavare kontaktas.
4. Skyndsam anmälan till Stella-systemet. Utöver anmälningsskyldigheten inträder också utrednings- och åtgärdsskyldighet.
5. En utredning utifrån händelsen påbörjas, där även skolans kultur ingår i kartläggningen.
6. I vissa situationer kan elevhälsan behöva kopplas in.
7. Upprätta tid för uppföljning och utvärdering.

Rutiner när personal kränker, trakasserar eller diskriminerar elev:

1. Rektor utreder och ansvarar för dokumentation, uppföljning och kontakt med elevens vårdnadshavare.
2. Anmälan går vidare till huvudman och i vissa fall kontaktas fackliga representanter.

Rutin när elev kränker personal:

Se arbetsmiljölagen.

Bilaga: definitioner och begrepp

Diskrimineringsgrunderna i diskrimineringslagen

Med diskrimineringsgrund menas de kategorier av personer eller de karakteristika som skyddas av diskrimineringslagstiftningen:

• **Kön**

Diskriminering och trakasserier som har samband med kön kan vara utfrysning, förlöjligande och skämt kopplade till elevers könstillhörighet. Sexuella trakasserier är kränkningar av sexuell natur. De kan ta sig uttryck i sexualiserat språkbruk, tafsanter eller visning av pornografiskt material. Vuxna i skolan måste vara uppmärksamma på och agera i situationer där elevers lek inte präglas av frivillighet, ömsesidig nyfikenhet och intresse.

• **Könsidentitet eller könsuttryck (i diskrimineringslagen könsöverskridande identitet eller uttryck)**

Att någon inte identifierar sig med sin biologiska könstillhörighet eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön.

• **Etnisk tillhörighet**

Diskriminering och trakasserier som har samband med etnisk tillhörighet kan vara förlöjligande eller skämt kopplat till en grupp personer med samma nationella eller etniska ursprung, ras eller hudfärg. Skolan/skolan har ett ansvar att arbeta mot rasism och främlingsfientlighet.

• **Religion eller annan trosuppfattning**

Skolan/skolan får inte missgynna någon elev på grund av hans religion. I skolan ska föräldrar kunna lämna sina ungdomar utan att de blir ensidigt påverkade till förmån för den ena eller andra åskådningen. Skolan är skyldig att se till elevens bästa och alla elever har rätt till kunskap och lärande, tankefrihet och religionsfrihet. Begreppet annan trosuppfattning innefattar uppfattningar som har sin grund i eller har samband med en religiös åskådning, till exempel buddism, ateism eller agnosticism.

• **Funktionsvariation (i diskrimineringslagen funktionshinder)**

Funktionsvariationer kan vara fysiska, psykiska eller intellektuella och påverka livet på olika sätt. Hit räknas både sådana som syns, och sådana som inte märks lika lätt, som exempelvis allergi, hörsel och synskador, NPF-diagnoser och dyslexi. Graden av funktionsvariation har ingen betydelse. Anm. Funktionsvariationer uppstår när personer med funktionsvariation upplever begränsning i relation till omgivningen. Funktionsvariation är inte en egenskap hos individen utan det är miljön som kan vara hindrande.

• **Sexuell läggning**

Skolan/skolan ska förebygga och förhindra diskriminering och trakasserier på grund av sexuell läggning. Med sexuell läggning menas bland annat homosexualitet, bisexualitet och heterosexuellitet. Skolan har ett särskilt ansvar att förmedla samhällets gemensamma värdegrund till eleverna.

• **Ålder**

Det är fortsatt tillåtet att särbehandla på grund av ålder om:

- särbehandling gäller tillämpning av bestämmelse i förskola, förskoleklass, skolbarnomsorg, grundskola, anpassad- och specialskola samt om
- särbehandling har ett berättigande syfte och de medel som används är lämpliga och nödvändiga.

Direkt diskriminering

Att någon missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan. För att det ska röra sig om diskriminering ska missgynnandet ha samband med någon av diskrimineringsgrunderna.

Direkt diskriminering känns igen genom likartade fall behandlas olika.

Indirekt diskriminering

Med indirekt diskriminering menas lika behandling av olika fall. Krav som verkar neutrala men som i praktiken innebär att en viss grupp missgynnas. Det sker t.ex. när skolan tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringssätt som verkar vara neutralt, men som i praktiken missgynnar ett barn med ett visst kön, viss etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsvariation eller sexuell läggning. Om exempelvis alla barn serveras samma mat, diskriminerar skolan indirekt de barn som på grund av religiösa skäl behöver annan mat.

Bristande tillgänglighet

Bristande tillgänglighet är när en person med en funktionsvariation missgynnas genom att en verksamhet inte vidtar skäligen tillgänglighetsåtgärder för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan denna funktionsvariation. Den som låter bli att genomföra skäligen tillgänglighetsåtgärder kan komma att göra sig skyldig till diskriminering.

Trakasserier

Ett handlande som kränker någons värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna. Begreppet *sexuella trakasserier* innebär ett handlande av sexuell natur som för den skull inte behöver ha samband med någon av diskrimineringsgrunderna.

Anm.: Diskriminering kan också vara när en vuxen i skolan missgynnar en elev och det har samband med någon av diskrimineringsgrunderna. Trakasserier som utförs av skolans personal kan också vara diskriminering och kan till exempel ske genom skolans regler, undervisning och läroböcker.

Kränkande behandling enligt skollagen

Skolan/skolan ska förebygga och förhindra det som i skollagen benämns som kränkande behandling såsom mobbning och rasistiska beteenden. Det definieras som ett uppträdande som, utan att ha någon koppling till någon särskild diskrimineringsgrund, kränker ett barns eller en elevs värdighet. Kränkningar kan vara fysiska, verbala, psykosociala, texter och bilder.

Fler begrepp

• **Mobbning**

En upprepad negativ handling när någon eller några medvetet och med avsikt tillfogar eller försöker tillfoga en annan skada eller obehag.

• **Rasism**

En föreställning om den egna folkgruppens överlägsenhet utifrån uppfattningen om att det finns biologiska skillnader mellan folkgrupper och att vissa folkgrupper är mindre värda och därmed legitima att förtrycka, utnyttja eller kontrollera.

• **Främlingsfientlighet**

Rädsla för och/eller stark motvilja mot grupper som definieras genom fysiska, kulturella/etniska eller beteendemässiga karakteristika.

• **Homofobi**

En uppfattning eller medveten värdering hos en individ, en grupp eller ett samhälle och som ger uttryck för en starkt negativ syn på HBTQI-personer.

